

A. I. Spiridonow: *Geomorphologische Kartographie*. Deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlin 1956, 23 × 16 cm, 160 s., 27 fig.

Denne bog bekræfter det indtryk, man har fået gennem de sidste års store russiske atlas- og vægkortpublikationer, f. eks. på kortudstillingen i Rio 1956 i forbindelse med Den Internationale Geografkongres, at geomorfologisk forskning og kortlægning dyrkes med stor intensitet i SSSR såvel rent videnskabeligt som i forbindelse med store planlægningsarbejder og da især som analysegrundlag for de omfattende flodreguleringer (Volga-planen).

Spiridonow's bog giver i håndbogsform den aktuelle akademiske status i Sovjetunionen på dette felt. De forskellige typer af geomorfologiske temaer for kartografisk gengivelse: reliefenergi, skrænthældning, relativ højde over erosionsniveau, daltæthed o. s. v. gennemgås ved eksempler.

Størst geografisk interesse er vel nok knyttet til kort over landskabstypernes udbredelse, såvel de detaljerede regionskort, f. eks. Gerassimov's over Kazakhstan, som oversigtskort over formkategorier og reliefskabende faktorer, som f. eks. Markow's reliefstypekort over hele Sovjetunionen med signaturer for tektonisk erosionsrelief, strukturrelief, skulpturrelief og akkumulationsrelief, — et helt nyt synspunkt for en inddeling af overfladeformer. Man vil også med udbytte studere de forskellige forslag til signaturtyper — nikker undervejs genkendende til Martonne's analyse af Centralmassivet og til Erwin Raiz's blokdiagrammatiske symbolverden kendt fra USA-kortene — og hefter sig ved Nikolajew's interessevækkende forslag til universalinddeling af overfladeformer efter morfogenetiske principper (tabel 1). Bogen er beregnet som universitetslærebog, og dette faktum giver alene et indtryk af geomorfologiens vægtige placering i russisk geografi.

Axel Schou.

A. K. Lobeck: *Things maps don't tell us. An adventure into map interpretation*. 20 × 27 cm, 172 s., 161 fig. Macmillan Comp. 1956.

Kortbenyttelse bliver mere og mere almindelig på grund af menneskets stadig tiltagende mobilitet, der igen er en følge af trafikmidlernes æventyrlige udvikling og rejselivets effektive organisation. Et behov for tolkning af kortets symbolverden gør sig samtidig gældende hos de mange, for hvem den naturlige reaktion på konstatering af et terrænelements udbredelse er spørgsmålet: „Hvad er årsagen dertil?“ Hvorfor forekommer således fjordkyster som de norske yderligere i Alaska, Syd-Chile og på New Zealand? Hvorfor aldrig i de ækvatornære egne? Hvad er det, der betinger halvøer

som Jylland, Florida, Korea eller Italien? Hvorfor ledsages nogle kyster af off-shore barrier, smalle, klitdækkede sandøer af indtil flere hundrede km's længde, medens andre kyster karakteriseres ved dybt indskårne, rigt forgrenede indskæringer? Hvorledes forklares fremkomst af siksak-formede øer uden for Dalmatiens kyst og i Hudson Bay, og hvad er grunden til, at man i Boston Bugten har en sværm af øer, der i formmangfoldighed helt svarer til øgården syd for Fyn?

Det er spørgsmål af denne art, som forfatteren til den klassiske lærebog i geomorfologi i den heromtalt publikation behandler på en måde, der i ordets bedste forstand er populær. Dispositionen er utraditionel, men i nøje overensstemmelse med geografisk arbejdsform og dertil meget interessevækkende. På hvert af bogens opslag behandles ét eksempel, — ialt 72. Venstre side præsenterer problemet i form af et kort med rent beskrivende tekst. Den modstående højre side giver forklaringen ved hjælp af geomorfologiske kortskitser, profiler og blokdiagrammatiske fremstillinger af samme område, samtidig med at en forklarende beskrivelse informerer om den landskabsudvikling, der er forudsætning for det aktuelle formkompleks.

48 eksempler på kystlinieformer, havkyster, øer, søer gennemgås på denne måde, endvidere 23 flodmorfologiske problemer og som punktum for det hele et byvæksteksempel, nemlig Paris. Men under behandlingen medtages stof fra hele terrænlæren: bjergstrukturer, vulkanformer, sedimentations- og erosionstyper m. m., og konsekvenserne for menneskelivet drages med ind i betragtningen. Der gives således en udmærket og klar beskrivelse af „The Fall Line“, den zone med ung flodkarakter i det østlige USA, på grænsen mellem piedmontplateaets grundfjeld og kystslettens sedimentserier, der betinger lokaliseringen af byerne Columbus, Macon, Augusta, Columbia, Raleigh, Richmond, Washington, Baltimore, Wilmington, Philadelphia og Trenton. „The Fall Line“ betegner dels øverste grænse for sejlbarhed, dels mulighed for udnyttelse af vandkraft, — to vigtige initialfaktorer for byanlæg.

Bogens eksempler er hentet fra alle verdensdele, og et praktisk oversigtskort angiver lokaliseringen. Det østlige Nordamerika er relativt stærkt repræsenteret, et rimeligt hensyn til det primære publikum i USA og naturligt for en professor ved Columbia University og barnefødt New York'er.

Med særlig interesse kaster man sig over de tolkninger, der gives af danske forhold, eks. 3: halvøer, eks. 15: odder (Skagens Odde)

og eks. 66: morænesøer. Her forekommer det anm., at den forenkling, der er nødvendig forudsætning for skitse-mæssige fremstillinger, er drevet videre end rigtigt. Hovedopholds-linien for isen i sidste istid føres gennem hele Jylland fra syd mod nord, uden at den karakteristiske retningsændring ved Viborg, mod vest til Bovbjerg, antydes. Skagens Odde's vækst er behandlet så udførligt i dansk geologisk og geografisk litteratur, at den her givne forklaring som simpel krumodde forekommer anm. at være en unødvendig forenkling i en fremstilling, der iøvrigt behandler meget udviklede strukturer.

Man kan have indvendinger at fremføre mod enkeltheder, som det altid må være tilfældet i et arbejde, der tilstræber oversigt over et stort og indviklet stof, men man må beundre den pædagogiske tilrettelægning. Det er geomorfologisk beskrivelse med anvendelse af moderne anskuelsesmidler svarende til tidens behov og i pagt med geografisk arbejdsforms bedste traditioner. *Axel Schou.*

Atlas des Formes du Relief. Udgivet af Institut Géographique National. 23 × 31 cm, 179 s. Paris 1956.

Dette atlas over landskabsformer er et pædagogisk standardværk, der vil komme til at indtage en fremtrædende plads i den geomorfologiske håndbogslitteratur, og som vil præge den højere geografi-undervisning, overalt hvor læren om jordoverfladens relief dyrkes som en af fagets grundlæggende discipliner. Det er udarbejdet af en atlaskommission med Sorbonne-professoren A. Cholley som præsident og er et strålende eksempel på, hvad der kan nås ved et samarbejde mellem geografer, kartografer, luftfotoeksperter og reproduktionsteknikere, når der fra alle sider ydes det bedste. Bortset fra nogle grønlandske motiver og et par eksempler fra områder nær Frankrigs grænser er alle overfladeformer demonstreret ved eksempler fra franske landskaber. En samling indeksskort hjælper til fiksering af lokaliteterne.

Alt efter de krav, de forskellige landskabsformer stiller til bedst egnet gengivelsesform, anvendes kurvekort, luftfotografier (lodret-optagelser såvel som skråbilleder) eller begge typer. Såvel luftbilleder som kort er i en række tilfælde fremstillet som anaglyfbilleder til stereoskopisk iagttagelse ved hjælp af rød-grønne briller. 3 D-effekten, der opnås med den her anvendte fornemme reproduktionsteknik, er simpelthen imponerende. Luftfotografierne giver en plastisk virkning, der takket være den forstærkede perspektivvirkning gør dem endnu bedre egnet til landskabsanalytisk betragtning